

Feedback

Wat is feedback?

Feedback gaat over het terugkoppelen van informatie.

Nicolien van Hamel ¹legt het kort en bondig uit:

“Feedback betekent letterlijk: terugkoppeling. Bij feedback hoor je van de ander wat het effect van je gedrag is. Feedback kan positief en negatief zijn. Feedback moet komen vanuit de ik-persoon, niet vanuit ‘wij’, de anderen. Feedback volgt meteen of snel na het gedrag waar het over gaat. Een ezelsbruggetje voor het geven van goede feedback is het woord GEIN:

G: gedrag

E: effect

I: ik

N: nu.”

Aandachtspunten bij feedback¹

Leerkrachten geven aan dat ze de hele dag door feedback geven aan leerlingen. Dit betwijfelen we ook niet. Toch stellen we vast dat dit eerder op een spontane niet bewuste manier gebeurt. Als we willen dat het hanteren van feedback leidt tot een groei bij leerlingen dan is het nodig om het geven van feedback **systematisch, bewust en doelgericht** in te zetten.

Kernmerken van ‘goede feedback’

- Feedback is gericht op de leerdoelen en minder op andere kenmerken van de taak, zoals netheid, handschrift, lengte, geleverde inspanning, ...
- Mondelinge feedback wordt op het moment van het uitvoeren van de taak gegeven.
- Geeft informatie over hoe en waarom de leerling iets begrijpt en niet begrijpt.
- Biedt strategieën aan die de leerling kan helpen om zijn prestatie te verbeteren.
- Stelt de leerling in staat de doelstellingen te begrijpen.

Soorten feedback

- **Evaluatieve feedback:** “Goed gewerkt.”
- **Descriptieve feedback:** “Goed gewerkt. Je hebt alle belangrijke elementen opgenomen.”

¹ Uit: Vorming ‘Breed evalueren in het secundair onderwijs – dag 2’ (2006) door Erik D’haveloose en Lucia Luyten (Steunpunt Gelijke Onderwijskansen).

- **Feed forward:** *“Goed gewerkt. Je hebt alle belangrijke elementen opgenomen. Het derde element zou je nog wat beter kunnen uitwerken.”*

Belangrijk is om na te denken wanneer je welk soort feedback geeft. Bij feed forward krijgt de leerling namelijk extra informatie om het de volgende keer beter te doen. Wanneer dit ook de doelstelling van je feedback is, is dit een noodzakelijke toevoeging.

Achtergrondinformatie over feedback

- “Sommige van mijn leerlingen begrijpen de feedback niet of weten niet hoe ermee om te gaan.”
 - Vraag hen dan om aan te geven wat zij denken dat je bedoelde met de feedback
- “Ik geef mijn leerlingen feedback en punten.”
 - Als leerlingen zowel feedback als punten krijgen, negeren ze de feedback. Als je wil dat leerlingen hun prestatie verbeteren, geef dan alleen feedback en geen score.
- “Ik geef mijn leerlingen altijd feedback op hun resultaat en de wijze waarop ze iets hebben aangepakt en de presentatie van hun werkstuk.”
 - Te veel informatie overdondert de leerling. Beperk je in schriftelijke feedback tot drie elementen waarop de leerling goed presteerde en tot één element dat verbeterd kan worden.

Hoe kan je bij een open, productieve taak, duidelijke feedback geven?

- Duid met een markeerstift drie plaatsen aan waar het leerdoel het best gerealiseerd is en duid met een pijltje of sterretje aan waar nog verbetering mogelijk is.
- Schrijf bij elk pijltje of sterretje hoe de leerling verbeteringen kan aanbrengen:
 - herinnering aan de leerstof
 - concrete denkstimulerende vraag stellen
 - een gericht gebod geven
 - een voorbeeld geven van hoe verbetering mogelijk is.

Goede feedback geven aan leerlingen

Leerkrachten kunnen dan wel bewust en doelgericht omgaan met het geven van feedback en ook nog rekening houden met de kenmerken van goede feedback. Een vraag die ons

bezig houdt is : “Wat denken leerlingen eigenlijk zelf over evalueren en het krijgen van feedback?”

Cowie² (2005) deed onderzoek naar wat leerlingen zelf ervaren bij evaluaties op school. Een deel van haar artikel wijdt ze aan welke vormen van feedback leerlingen belangrijk vinden en waarom.

We zetten de belangrijkste bevindingen hier bij elkaar.

1. Feedback in de vorm van suggesties is beter dan commentaren als ‘zeer goed’

Leerlingen vonden het interessanter dat leerkrachten andere commentaren gaven dan uitsluiten een ‘zeer goed’. Leerlingen hechten veel méér belang aan de motivatie en de argumenten die leerkrachten geven bij feedback. Leerlingen willen weten waarom leerkrachten een bepaald werk ‘goed’ vinden maar bv. niet ‘uitstekend’. Bovendien willen leerlingen vooral weten wat beter zou kunnen.

Leerlingen waarderen het om suggesties te krijgen van de leerkracht. Suggesties zorgen ervoor dat de leerlingen ervaren dat hun leerkracht actief betrokken is bij hun leren en de leerlingen dus de nodige ondersteuning biedt. Leerlingen willen ook in communicatie gaan over de feedback die gegeven wordt, zo krijgen ze de kans om verschillende perspectieven te ontdekken.

2. Feedback in een heldere en duidelijke taal is belangrijk

Leerlingen weten graag waar ze aan toe zijn en wat van hen verwacht wordt. Heldere en duidelijke taal vinden ze een belangrijk criterium bij het ontvangen van feedback.

3. Ideeën en verklaringen in de klas

Leerlingen hebben ook graag dat een leerkracht toont bereid te zijn om ideeën en verklaringen opnieuw te bekijken. Een leerkracht geeft zo een teken dat een dialoog mogelijk is en ideeën en verklaringen altijd herbekeken kunnen worden.

Werken met feedback in de klas

(1) [GOK-fiche: feedback geven](#) (pdf-document)

(2) [Werken met feedback: voorbeeld](#) (top of flop, feedback in de les) (pdf-document)

(3) **Feedback bij Coöperatief leren**³

Observeren en feedback geven - Algemeen

² Cowie, B. (2005). Pupil commentary on assessment for learning. The Curriculum Journal 16 (2) pp. 137-151.

[HTTP://WWW.STANDARDS.DFES.GOV.UK/RESEARCH/THEMES/ASSESSMENT_FOR_LEARNING/PUPILS RESPOND/FEEDBACK](http://www.standards.dfes.gov.uk/research/themes/assessment_for_learning/pupils_respond/feedback)

³ Uit: Paelman, F. (2002). CLIM-Wijzer. Uitgeverij de boeck: Antwerpen.

De rol van de leerkracht bij het begeleiden van een coöperatieve werkvorm is de rol van een mediator. Hij is eerder een begeleider dan een leider. Hij begeleidt de leerlingen in het zelfstandig veroveren van kennis, vaardigheden en attitudes.

Doordat de leerkracht de leerlingen zelf voor een aantal taken verantwoordelijk maakt - organiseren van de activiteit, voor het materiaal zorgen, informatie opzoeken, plannen en bemiddelen – en doordat de leerlingen in verschillende groepen aan de slag zijn - kan en moet de leerkracht andere taken opnemen.

Het betreft hier observeren en feedback geven. Deze twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo mogelijk volgt de feedback onmiddellijk na de observatie maar soms kan het aangewezen zijn om een aantal zaken die men observeert te noteren en later feedback te geven. Een groep kan bv. zeer taakgericht aan het werk zijn en je wenst hen niet te storen. Of een groep is duidelijk verkeerd aan het werken maar ook deze ervaring – die niet leidt tot een goed product - kan een belangrijke leerervaring zijn waarop men later kan terugkomen. Daarom is de hulp van een klembord, waarop u uw observaties noteert, aangewezen om niets verloren te laten gaan.

Feedback geven

Wat?

Feedback geven is gekoppeld aan het observeren. Het onderwerp van feedback is datgene wat we tijdens het observeren opgemerkt hebben.

Wanneer?

Feedback kan op verschillende momenten.

Als het onderwerp van feedback leidt tot het verlenen van status is het best dit zo direct mogelijk aan de observatie te koppelen.

Als het onderwerp echter eerder organisatorische aspecten betreft of elementen die bijdragen tot het verhogen van sociale vaardigheden bij de leerlingen hoeft dit niet altijd direct te gebeuren. Het taakgericht leerproces wordt dan niet gestoord.

Daardoor kan u, met de hulp van de notities op het klembord, ook op andere momenten dan tijdens het groepswerk de nodige feedback geven.

Tijdens een voorstelling van het product kan het resultaat van het werk gekoppeld worden aan wat u opgemerkt hebt tijdens het groepswerk.

Hoe?

Feedback moet aan een aantal regels voldoen:

- Feedback moet, rekening houdend met het zelfstandig werken, direct aansluiten bij het geobserveerde.
- Feedback moet concreet zijn. Geen vage opmerkingen maar concreet beschrijven wat u gezien heeft.
- Feedback moet relevant zijn. Het moet te maken hebben met de taak en geen kwaliteiten beschrijven die hier en nu niet aangesproken worden.
- Feedback moet waar zijn. Leerlingen hebben onmiddellijk door als ze geprezen worden voor iets wat niet waar is. Dit doet meer kwaad dan goed.

Elementen van feedback zijn:

1. Een concrete beschrijving van wat u ziet. (*Ik zie dat Jan elke keer naar het plan kijkt vooraleer hij verder bouwt.*)
2. Een interpretatie van wat u ziet. (*Ik zie dat Jan elke keer naar het plan kijkt vooraleer hij verder bouwt omdat hij geen fouten wil maken.*)
3. Een waardering van wat u ziet. (*Ik zie dat Jan elke keer naar het plan kijkt vooraleer hij verder bouwt omdat hij geen fouten wil maken en ik vind dit een goede manier van werken.*)
4. Een beschrijving van het verwachte gevolg. (*Ik zie dat Jan elke keer naar het plan kijkt vooraleer hij verder bouwt omdat hij geen fouten wil maken en ik vind dit een goede manier van werken want zo kan hij er zeker van zijn dat zijn toren stevig zal staan.*)